

Дорогі шестикласники!

Шановні вчителі та батьки!

Чи знаєте Ви, що у графа Параграфа з'явився надійний друг, помічник і сподвижник — пан Текст. У парі вони допоможуть нам у 6 класі спізнати секрети, які криють у собі Лексика і Словотвір, Іменник і Прикметник, Числівник із Займенником, навчать нас милозвучному мовленню, умінню слухати, запам'ятовувати, аналізувати, порівнювати, виразному і вдумливому читанню, допоможуть оволодіти здібностями вживати у спілкуванні розмовно-побутовий і науковий, офіційно-діловий та публіцистичний стилі мовлення, а ще — безмежно розмаїтий світ художньої мови.

Хочете знати, як із намистинок бісеру виходить високохудожня таріль, або що сказав Джон Леннон про секрет успішності людини, чому ми сміємося, читаючи твори Остапа Вишні, та насолоджуємося вишиванкою, чи стала людина хазяїном природи і космосу? Тоді Вам потрібен саме цей посібник. І це лише маленька дешифрація таємниць, якими щедро готовий поділитися Текст.

Ми вже знаємо, коли тільки сліпо довіряти Параграфові, забувши про його побратима, можна стати грамотною і навіть освіченою людиною, але малоцікавою співрозмовникам, далекою від всебічних інтересів і розвитку. Адже, як сказав поет, світ нашого спілкування — «то не просто мова, звуки, не словникові холоди, в них чути жар, і біль, і муки, чуття єдиної родини».

Тому вивчення української мови не лише як набору граматичних правил й епізодичних вправ, а за чотирма змістовими лініями (мовленневою, мовною, соціокультурною, діяльнісно-стратегічною), у центрі яких поставлено текст, є сучасним і навіть спрямованим у майбутнє.

УВАГА! Оригінальним є зміст, поданий у кінці посібника, оскільки у ньому є колонка для самостійного заповнення. Учні можуть проставляти у ньому дату виконання, щоб краще запам'ятати, коли відбуватиметься той чи інший урок, і не забути вчасно виконати домашнє завдання. Батьки отримають змогу проконтролювати за цією табличкою зміст того, що вивчають і повинні знати та вміти їхні діти. Ну, а для вчителів зміст є нічим іншим, як календарно-тематичним плануванням уроків української мови у 6 класі.

Тож успіхів усім нам в освоєнні «космосу» Української Мови!

Автори

УРОК № 1

Мовленнєва тема	Мовна тема	Соціокультурна тема	Діяльнісно-стратегічна тема
Адресант мовлення.	Вступ.	Краса і багатство української мови.	Визначення мотиву пізнавальної діяльності.

НАШЕ СЛОВО

Тридцять пар очей, синіх, голубих, карих, з цікавістю дивилися на вчителя.

— Слово — то дивний витвір людини. Воно народилося в праці, як і пісня. Завдяки слову ми розуміємо одне одного, за допомогою мови творяться великі дива на землі. Без слова не було б ні *письменності*, ні літератури, ані пісні. *Відберіть* у людини мову, і вона *здичавіє*... Кожне слово — це ніби діамантова намистинка на величезному разку нашої пребагатої мови.

На мить Василь Олександрович замовк.

— Пригадаймо такі слова, як «оксамит», «перла», «намисто», «рушник», «хустка», «знамено»... Кожне слово має свій сенс, свою красу. У мене особисто народжується велике почуття радості при згадці таких слів, як «світанок», «сонячний промінь», «весняний струмок», «голуба далечінь», «блакитна високість»... А скільки таких слів існує, і за кожним — *глибинна* суть і краса! У величезному мовному запасі вибрати потрібне слово — то велике вміння, і, навпаки, якщо ви користуєтеся словом неточним, то це, власне, те саме, коли б замість відточеного олівця на уроці малювання ви користувалися б цвяхом. *Відчуття* краси слова облагороджує духовний світ людини ще в ранньому дитинстві. У цьому відчутті — одне з джерел людської культури.

(Іван Цюпа; 173 слова.)

Завдання.

1. Застосуй ознайомлювальне читання для роботи з текстом, попередньо пригадавши правила такого виду читання.
2. Які загальні враження у тебе викликав текст?
3. Хто виступає в ньому адресантом мовлення?
4. опиши, яким ти уявляєш собі цього адресанта.

УРОК № 28

Мовленнєва тема	Мовна тема	Соціокультурна тема	Діяльнісно-стратегічна тема
Удосконалення вмінь забезпечувати єдність тексту, у т.ч. шляхом використання в ньому спільнокореневих слів.	Повторення вивченого з теми.	Традиції і мода.	Узагальнення мовних понять.

ТРАДИЦІЇ І МОДА

Традиції і звичаї людина засвоює з молоком матері, а потім пізнає і примножує їх упродовж усього життя. Вони передаються з *покоління* в покоління, допомагають нам сформувавши погляди на життя, смаки, норми поведінки, відчувати єдність із сім'єю, близькими людьми, рідним народом.

Водночас кожне покоління має свої *молодецькі* захоплення. Одним близька класична музика, іншим — рок. Одні віддають перевагу довгим і просторим сукням, інші — *міні*. Зміна захоплень, яка опановує велику групу людей, називається модою. Мода, як правило, виражає *скороминушу* популярність чого-небудь або когось. Недоліком моди є те, що все, що з нею пов'язане, матеріально дорожче за традиційне. Зате духовно завжди багатші, насиченіші, перевіреніші традиції. Модні віяння більш притаманні міському середовищу, яке є більш різноманітним і тому швидше відривається від народної традиції.

Мода сприяє розвитку людини, її смаків і бажань, але загрожує *перетворити* на свого заручника і раба. Натомість традиції формують у людині стриманість, повагу до старших, глибину почуттів та уподобань.

(А. Кравченко; 153 слова.)

Завдання.

1. Прочитай текст.
2. Вислови своє ставлення до прочитаного.
3. Випиши виділені слова, виконай їм словотвірний аналіз, познач орфограми.

4. Утвори від виділених у тексті слів нові слова, визнач способи їхнього словотворення.
5. Виконай завдання за варіантами — доповни текст двома реченнями, у яких має бути не менше трьох прикладів на правила: 1) зміни приголосних при творенні іменників з суфіксом *-ин(а)* від прикметників на *-ський, -цький*; 2) зміни приголосних у буквосполученнях *-чн-, -шн-*; 3) зміни приголосних при творенні відносних прикметників з суфіксами *-ськ-, -цьк-, -зьк-*; 4) зміни приголосних при творенні іменників з суфіксами *-ств(о), -цтв(о), -зтв(о)*; 5) правопис складних слів разом і через дефіс; 6) написання слів з *нів*; 7) правопис складноскорочених слів.
6. Випиши з прочитаного тексту та власних доповнень до нього спільнокореневі слова, проаналізуй їхню роль у встановленні зв'язку між окремими частинами тексту.
7. Пригадай інші засоби зв'язку в тексті, знайди їх у прочитаному.
8. Виконай завдання, додатково запропоновані вчителем.

36	<i>РМ-10. Письмовий докладний переказ тексту художнього стилю із творчим завданням.</i>	Групи іменників за значенням (<i>практично</i>).		Аргументування проблеми.		83
37	Виразне читання тексту-опису.	Відмінки іменників, їх значення.	Плетіння.	Оцінювання краси у творах народного мистецтва.		86
38	Уживання відмінкових форм іменників кличного відмінка при звертанні.	Відмінювання іменників. Поділ іменників на відміни.	Мереживо.	Аналіз мовних та позамовних явищ.		90
39	Розігрування діалогу з обміном думками.	Відмінювання іменників I відміни.	Мережила скатертини.	Моделювання позамовних явищ.		90
40	<i>РМ-11. Ділові папери. План роботи.</i>	Відмінювання іменників I відміни. Тренувальні вправи.	Вивчення народного мистецтва.	Планування діяльності для досягнення мети.		94
41	Навчальне аудіювання тексту з визначенням його жанру.	Відмінювання іменників II відміни.	Виготовлення виробів з бісеру.	Формування уявлень про словесно описані предмети.		96
42	Читання тексту мовчки та висловлювання на його основі.	Особливості родового відмінка іменників чоловічого роду.	Розсипався бісер, як макове зерно.	Оцінювання краси в результатах людської діяльності.		96
43	Використання в мовленні іменників-синонімів.	Відмінювання іменників II відміни. Тренувальні вправи.	Народні таланти.	Оцінювання краси у вчинках людей.		99

44	Закріплення мовленнєвих навичок.	Контрольна робота №3. Іменник. <i>Тестові завдання.</i>	Я і народне мистецтво.	Оцінювання результатів мовленнєвої діяльності.	103
45	Відпрацювання у практичному мовленні синоніміки окремих відмінкових закінчень.	Відмінювання іменників III відміни.	Планета Земля.	Визначення мети мовленнєвої діяльності.	104
46	Навчальне аудіювання.	Контрольна робота (диктант).		Узагальнення мовних закономірностей.	107
47	Виразне читання тексту та висловлювання на його основі.	Відмінювання іменників IV відміни.	Захистімо планету.	Узагальнення позамовних закономірностей.	108
48	Відпрацювання у практичному мовленні вживання іменникових запозичень з інших мов.	Незмінювані іменники.	Космос і людина.	Виділення проблеми у процесі навчання.	111
49	Відпрацювання у практичному мовленні використання іменників-омонімів.	Відмінювання іменників, що мають форму лише множини.		Формулювання проблеми у процесі навчання.	111